

สมรรถนะการพยาบาลข้ามวัฒนธรรมของนักศึกษาพยาบาล มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี The Transcultural Competency of the Nursing Student, Faculty of Nursing Pattani Campus

ฮานีฟะฮ เจ๊ะอาลี* และ เจ๊ะยารีเยาะ เจะโห๊ะ
Haneefah Jeh-alee* and Jeayareeyoh Jeasoh

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
Faculty of Nursing, Prince of Songkla University, Pattani Campus

*ติดต่อผู้เขียน haniiffa@gmail.com

ส่งบทความ 17 ธันวาคม 2561 | แก้ไข 26 กุมภาพันธ์ 2562 | ตอรับ 6 มีนาคม 2562 | เผยแพร่ 23 กรกฎาคม 2562

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสมรรถนะการพยาบาลข้ามวัฒนธรรมของนักศึกษาพยาบาล มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ปีการศึกษา 2558 รวม 112 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามส่วนบุคคลและแบบประเมินสมรรถนะการพยาบาลข้ามวัฒนธรรม ได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาครอนบาค เท่ากับ 0.91 วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลและสมรรถนะการพยาบาลข้ามวัฒนธรรมโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า

1. นักศึกษาพยาบาลทุกชั้นปีมีสมรรถนะด้านการพยาบาลข้ามวัฒนธรรมโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับดี
2. นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 มีคะแนนเฉลี่ยสมรรถนะการพยาบาลข้ามวัฒนธรรมสูงกว่านักศึกษาระดับปีที่ 1 และชั้นปีที่ 2 ทั้งโดยรวมและรายด้าน

คำสำคัญ: สมรรถนะการพยาบาลข้ามวัฒนธรรม, นักศึกษาพยาบาล

Abstract

The purpose of this study was to describe the transcultural competency of nursing students, Prince of Songkla University, Pattani Campus. The samples were 112 nursing students, Faculty of Nursing Prince of Songkla University Pattani Campus for the 2015 academic year by using purposive sampling. Data were collected by using questionnaire that included demographic data and transcultural nursing competency assessment. Theirs Cronbach's alpha coefficient were 0.91. Data were analyzed using statistical method comprising frequency, percentage, mean and standard deviation. This study found that:

1. Nursing students had good level of transcultural nursing competency in every aspect and total dimensions.
2. Third years nursing students had good level of transcultural nursing competency than in the first year and second in every aspect and the total dimensions.

Keywords: transcultural nursing competency, nursing students

■ บทนำ

วัฒนธรรม คือ รูปแบบของกิจกรรมหรือวิถีการดำเนินชีวิต ซึ่งเป็นพฤติกรรมและสิ่งที่คนในหมู่ผลิตสร้างขึ้นด้วยการเรียนรู้จากกันและกัน และร่วมใช้อยู่ในหมู่พวกของตน ซึ่งสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามยุคสมัย และความเหมาะสม ในปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและเทคโนโลยีโดยมีสาเหตุสำคัญจากการรวมตัวกันเป็นกลุ่มของผู้คน มีการอพยพย้ายถิ่นเพื่อประกอบอาชีพ หรือ

เพื่อความอยู่รอด ทำให้สังคมในปัจจุบันมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมมากขึ้น ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งมีบริบททางวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ คือ ลักษณะสังคมพหุวัฒนธรรม มีการผสมผสานทางวัฒนธรรมของชาวไทยมุสลิม ชาวไทยพุทธ และชาวไทยเชื้อสายจีน รวมทั้งยังมีประเทศเพื่อนบ้านที่อพยพย้ายถิ่นเพื่อประกอบอาชีพ เช่น ชาวพม่า ชาวมอญ ชาวกัมพูชา เป็นต้น ซึ่งบุคคลในแต่ละวัฒนธรรมหรือแม้แต่วัฒนธรรมเดียวกันย่อมมีความ

แตกต่างกัน เมื่อบุคคลต้องใช้บริการทางสุขภาพ และหากไม่ได้รับการบริการสุขภาพที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมหรือความเชื่อ อาจทำให้เกิดความรู้สึกไม่ไว้วางใจหรือไม่สบายใจการใช้บริการ จนทำให้ไม่มาใช้บริการทางสาธารณสุขได้พยาบาลซึ่งเป็นผู้ให้บริการทางสุขภาพ จึงจำเป็นต้องมีสมรรถนะทางวัฒนธรรม เพื่อให้บริการตามความต้องการและสอดคล้องกับความเชื่อและวัฒนธรรมของผู้ใช้บริการ

การพยาบาลข้ามวัฒนธรรม คือ การดูแลที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมและความต้องการของบุคคลหรือกลุ่มคน (Leininger, 1991) พยาบาลจำเป็นจะต้องมีสมรรถนะทางวัฒนธรรมเพื่อให้การพยาบาลแก่ผู้ใช้บริการที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมได้อย่างถูกต้องเหมาะสม โดยสมรรถนะทางวัฒนธรรม เป็นการแสดงออกทางความรู้ ทักษะและพฤติกรรมบนพื้นฐานของความหลากหลายทางวัฒนธรรม (Schim & Doorenbos, 2010) เป็นการให้เกียรติและเคารพในความเชื่อ ลักษณะสัมพันธภาพ ทักษะ และพฤติกรรมของผู้ใช้บริการและครอบครัว

แคมพินฮา-บาโคท (Campinha-Bacote, 2002) ได้อธิบายแนวคิดกระบวนการพัฒนาสมรรถนะทางวัฒนธรรมโดยเน้นรูปแบบการให้บริการด้านสุขภาพของผู้ให้บริการประกอบด้วยแนวคิดหลัก 5 ด้านที่มีปฏิสัมพันธ์กัน คือ 1) สมรรถนะด้านการตระหนักรู้ (cultural awareness) 2) สมรรถนะด้านความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม (cultural knowledge) 3) สมรรถนะด้านทักษะเกี่ยวกับวัฒนธรรม (cultural skill) 4) สมรรถนะด้านการจัดการเกี่ยวกับวัฒนธรรม (cultural encounter) และ 5) สมรรถนะด้านความปรารถนาในการพัฒนา (cultural desire) คือ แรงจูงใจที่ทำให้ผู้ให้บริการต้องการเข้าสู่กระบวนการพัฒนาสมรรถนะทางวัฒนธรรม (ชุดินันท์ จันทรเสนานนท์, ศิริชัย กาญจนวาสี, และ กมลวรรณ ดงธนากานนท์, 2554; สุตศิริ หิรัญชอุณหะ, ททัยรัตน์ แสงจันทร์, ประณีต ส่งวัฒนา, และ วงจันทร์ เพชรพิเชฐเชียร, 2550)

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี จัดตั้งขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการในการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ที่เน้นการแก้ไขปัญหาภาวะขาดแคลนพยาบาลและการพัฒนาทุนมนุษย์ทุกช่วงวัยให้มีคุณภาพและสุขภาพ เน้นการพัฒนาบัณฑิตพยาบาลให้มีสมรรถนะการพยาบาลและการผดุงครรภ์ที่มีทักษะการพยาบาลข้ามวัฒนธรรมตอบสนองต่อลักษณะสังคมพหุวัฒนธรรมในพื้นที่ รวมถึงลักษณะของสังคมประเทศไทยและสังคมโลก โดยมีหลักสูตรการพัฒนาสมรรถนะการพยาบาลข้ามวัฒนธรรมแบบขั้นบันได โดยเริ่มที่ชั้นปีที่ 1 ให้นักศึกษาได้เรียนรู้และเข้าใจวัฒนธรรม

ของตนเองและเพื่อน เพื่อให้สามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรมได้ จากการเข้าร่วมโครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในพื้นที่ที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม เมื่อขึ้นชั้นปีที่ 2 นักศึกษาจะได้เรียนในรายวิชาการพยาบาลข้ามวัฒนธรรม ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีการพยาบาลข้ามวัฒนธรรม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดกระบวนการพัฒนาสมรรถนะทางวัฒนธรรมเน้นรูปแบบการให้บริการด้านสุขภาพของผู้ให้บริการของแคมพินฮา-บาโคท (Campinha-Bacote, 2002) ด้านสมรรถนะด้านการตระหนักรู้ (cultural awareness) และด้านความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม (cultural knowledge) นอกจากการเรียนทฤษฎีแล้ว มีการฝึกปฏิบัติเพื่อพัฒนาสมรรถนะการพยาบาลข้ามวัฒนธรรมในชุมชนที่เลือกสรร ซึ่งเป็นการนำความรู้ลงสู่การปฏิบัติในสถานการณ์จริง รวมถึงมีการวิเคราะห์และนำเสนอสิ่งที่ได้เรียนรู้ผ่านการสัมมนาการพยาบาลข้ามวัฒนธรรมที่จัดขึ้นในรายวิชา ซึ่งสอดคล้องกับสมรรถนะด้านทักษะเกี่ยวกับวัฒนธรรม (cultural skill) ด้านการจัดการเกี่ยวกับวัฒนธรรม (cultural encounter) และด้านความปรารถนาในการพัฒนา (cultural desire) นอกจากรายวิชาการพยาบาลข้ามวัฒนธรรมแล้ว ยังจัดให้มีการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดการพัฒนาต่อเนื่องในรายวิชาอื่น ๆ ทั้งรายวิชาทฤษฎีและรายวิชาปฏิบัติทางการพยาบาลในชั้นปีที่ 3 และ 4 อีกด้วย เช่น การพยาบาลผู้ป่วยผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ การพยาบาลผู้ป่วยเด็ก ปฏิบัติการพยาบาลมารดาและทารก การพยาบาลอนามัยชุมชน เป็นต้น ซึ่งจะทำให้นักศึกษามีความไว้วางใจวัฒนธรรมและทำให้สามารถให้การดูแลพยาบาลผู้ป่วยที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมได้

ทางคณะฯ เชื่อว่าการจัดการเรียนการสอนรูปแบบนี้ จะสามารถส่งเสริมสมรรถนะการพยาบาลผู้ใช้บริการภายใต้ความแตกต่างทางวัฒนธรรมได้ แต่ยังไม่มีการประเมินระดับสมรรถนะหลังการจัดการเรียนการสอนเสร็จสิ้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาสมรรถนะการพยาบาลข้ามวัฒนธรรมของนักศึกษาพยาบาลมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ในทุกชั้นปี เพื่อนำผลการศึกษาเป็นข้อมูลในการประเมินการจัดการเรียนการสอน และเป็นข้อมูลสำหรับพัฒนาหลักสูตรของคณะฯ ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

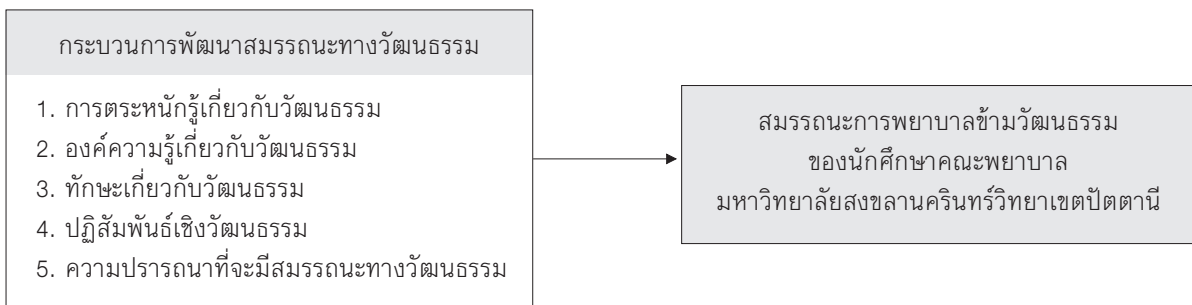
เพื่อศึกษาสมรรถนะการพยาบาลข้ามวัฒนธรรมของนักศึกษาพยาบาลมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

■ กรอบแนวคิดการวิจัย

การพยาบาลข้ามวัฒนธรรม (transcultural nursing) คือ การพยาบาลที่เน้นความเข้าใจและเปรียบเทียบถึงความคล้ายคลึงกันและความแตกต่างของวัฒนธรรมของกลุ่มคน ให้มีความสอดคล้องตามความต้องการตามเชื้อชาติและวัฒนธรรมของบุคคล (Leininger, 1991)

สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ใช้ทฤษฎีการดูแลสุขภาพทางวัฒนธรรมของแคมพินฮา-บาโคท (Campinha-Bacote, 2002) ซึ่งกล่าวถึงกระบวนการพัฒนาสมรรถนะทางวัฒนธรรมเน้นรูปแบบการให้บริการด้านสุขภาพของผู้ให้บริการ ประกอบด้วยแนวคิดหลัก 5 ด้าน ที่มีปฏิสัมพันธ์กัน ซึ่งอธิบายไว้ดังนี้ (ชุดินันท์ จันทรเสนานนท์ และคณะ, 2554; สุดศิริ หิรัญชุนหะ และคณะ, 2550) 1) การตระหนักรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม (cultural awareness) คือ กระบวนการรู้คิดของผู้ให้บริการ ที่ให้ความสำคัญกับค่านิยม ความเชื่อ รูปแบบการใช้ชีวิต พฤติกรรม และวิถีแก้ปัญหาของผู้ใช้บริการ เป็นกระบวนการที่มีการตรวจสอบและสำรวจเชิงลึกเกี่ยวกับวัฒนธรรมของตนเอง ซึ่งเป็นกระบวนการที่จะนำไปสู่ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งถึงวัฒนธรรมของตนเอง หากผู้ให้บริการไม่สามารถเข้าใจวัฒนธรรมของตนเองอาจทำให้เกิดพฤติกรรมบริการที่ไม่เหมาะสมทางวัฒนธรรมได้ 2) องค์ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม (cultural knowledge) คือ กระบวนการได้มาซึ่งความรู้พื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อ การให้คุณค่า และมุมมองของผู้ใช้บริการ รวมถึงมุมมองของผู้ให้บริการเอง

ซึ่งผู้ให้บริการสามารถสร้างองค์ความรู้นี้ได้โดยศึกษาในด้านการพยาบาลข้ามวัฒนธรรม การแพทย์ข้ามวัฒนธรรม มานุษยวิทยาทางวัฒนธรรม เป็นต้น 3) ทักษะเกี่ยวกับวัฒนธรรม (cultural skill) คือ ความสามารถในการรวบรวมข้อมูลและสร้างความแม่นยำในการประเมินทางวัฒนธรรม ให้ถูกต้องตามลักษณะพื้นฐานทางวัฒนธรรมของผู้ใช้บริการ เป็นการเรียนรู้วิธีประเมินทางวัฒนธรรมและการตรวจร่างกาย เพื่อให้ได้มาซึ่งความต้องการที่แท้จริงของผู้ใช้บริการ 4) ปฏิสัมพันธ์เชิงวัฒนธรรม (cultural encounter) คือ กระบวนการที่ผู้ให้บริการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ให้บริการที่มีภูมิหลังทางวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน เป็นการประยุกต์ใช้ปฏิสัมพันธ์ที่หลากหลาย และเหมาะสมในแต่ละบุคคล เพื่อให้เกิดการสื่อสารที่สามารถตอบสนองทางวาจาและไม่ใช้วาจาอย่างถูกต้องและเหมาะสมในแต่ละวัฒนธรรม 5) ความปรารถนาที่จะมีสมรรถนะทางวัฒนธรรม (cultural desire) คือ แรงจูงใจที่ทำให้ผู้ให้บริการต้องการเข้าสู่กระบวนการพัฒนาสมรรถนะทางวัฒนธรรม คือ การตระหนักรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม การมีองค์ความรู้และทักษะเกี่ยวกับวัฒนธรรม และการมีความสามารถในการปฏิสัมพันธ์ ซึ่งจำเป็นต้องกระทำร่วมกันกับการมีแรงจูงใจหรือความปรารถนาอย่างแท้จริงที่จะให้บริการแก่ผู้ให้บริการที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม กำหนดเป็นกรอบแนวคิดได้ดังแผนภูมิกรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

■ วิธีการดำเนินการวิจัย

รูปแบบการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยสำรวจเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะ

เจาะจงเป็นนักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ชั้นปีที่ 1 จำนวน 42 คน ชั้นปีที่ 2 จำนวน 38 คน และชั้นปีที่ 3 จำนวน 32 คน รวม 112 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้เครื่องมือแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล และส่วนที่ 2 แบบประเมินสมรรถนะการพยาบาลข้ามวัฒนธรรม 5 ด้าน จำนวนข้อ 30 ข้อ เป็นแบบมาตราวัด 4 ระดับ (คะแนน 1-4)

ผู้วิจัยใช้ค่าคะแนนเฉลี่ยระดับสมรรถนะการพยาบาลข้ามวัฒนธรรม ดังนี้ ควรปรับปรุง (1.00-1.75) ระดับพอใช้ (1.75-2.50) ระดับดี (2.51-3.25) และระดับดีมาก (3.26-4.00)

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา หลังจากนั้นนำแบบสอบถามทดสอบกับนักศึกษาที่ลักษณะคล้ายคลึงกันแต่ไม่ใช่กลุ่มที่ทำกรวิจัย จำนวน 30 คน ได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) เท่ากับ 0.91

การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลและสมรรถนะการพยาบาลข้ามวัฒนธรรมเป็นสถิติเชิงพรรณนาโดยใช้ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

■ การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยนี้ได้ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมในงานวิจัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เลขที่ psu.pn.1-018/60 ผู้วิจัยเข้าพบกลุ่มตัวอย่างเพื่อหาหรือชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัย วิธีการดำเนินการวิจัย รวมถึงขออนุญาตดำเนินการวิจัย และชี้แจงสิทธิในการเข้าร่วมการวิจัยครั้งนี้

■ ผลการวิจัย

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาพยาบาลทั้งหมด 112 คน พบว่าเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1, 2 และ 3 ร้อยละ 37.5, 33.9 และ 28.6 ตามลำดับ เป็นเพศหญิง ร้อยละ 90.2 มีอายุช่วง 16-20 ปี มากที่สุด ร้อยละ 50.9 นับถือศาสนาอิสลาม ร้อยละ 81 มีภูมิลำเนาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ร้อยละ 63.4 มีประสบการณ์ฝึกปฏิบัติบนหอผู้ป่วย ร้อยละ 66.1 ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของนักศึกษาพยาบาล จำแนกตามเพศ อายุ ศาสนา ภูมิลำเนา หอผู้ป่วยที่เคยฝึกปฏิบัติ ประสบการณ์พัฒนาตนเองด้านการพยาบาลข้ามวัฒนธรรม (N=112)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
ชั้นปี		
ปีที่ 1	42	37.5
ปีที่ 2	38	33.9
ปีที่ 3	32	28.6
เพศ		
ชาย	11	9.8
หญิง	101	90.2
ภูมิลำเนา		
สามจังหวัดชายแดนใต้ (ปัตตานี ยะลา นราธิวาส)	71	63.4
ภาคใต้นอกเหนือสามจังหวัดชายแดนใต้	36	32.1
ภาคอื่น ๆ	5	4.5
ประสบการณ์พัฒนาตนเองด้านการพยาบาลข้ามวัฒนธรรม		
ไม่มีประสบการณ์	30	26.8
มีประสบการณ์	82	73.2

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของนักศึกษาพยาบาล จำแนกตามเพศ อายุ ศาสนา ภูมิลำเนา
หอผู้ป่วยที่เคยฝึกปฏิบัติ ประสบการณ์พัฒนาตนเองด้านการพยาบาลข้ามวัฒนธรรม (N=112) (ต่อ)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
อายุ (ปี)		
16-20 ปี	57	50.9
21-25 ปี	54	48
26-30 ปี	1	0.9
ศาสนา		
อิสลาม	81	72.3
พุทธ	31	27.7
จำนวนหอผู้ป่วยที่เคยฝึกปฏิบัติ (หอผู้ป่วย)		
0	38	33.9
1	5	4.5
2	36	32.1
3	33	29.5

2. คะแนนสมรรถนะการพยาบาลข้ามวัฒนธรรมของ
นักศึกษาพยาบาล

ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาพยาบาลมีสมรรถนะ
ด้านการพยาบาลข้ามวัฒนธรรมโดยรวมอยู่ในระดับดี
(M=2.80, S.D.=0.32) สำหรับรายด้านพบว่า นักศึกษา
มีคะแนนสมรรถนะแต่ละด้านในระดับดีเช่นเดียวกัน โดย

สมรรถนะด้านการตระหนักรู้มีคะแนนสูงกว่าด้านอื่น ๆ
(M=3.02, S.D.=0.35) รองลงมาคือ สมรรถนะด้านทักษะ
สมรรถนะด้านการจัดการ สมรรถนะด้านความปรารถนาใน
การพัฒนา และสมรรถนะด้านความรู้ ตามลำดับ (M=2.90,
M=2.82, M=2.63 และ M=2.62 ตามลำดับ) ดังแสดงใน
ตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับสมรรถนะการพยาบาลข้ามวัฒนธรรม
โดยรวมและรายด้านของนักศึกษาพยาบาล

สมรรถนะการพยาบาลข้ามวัฒนธรรม	mean	S.D.	ระดับ
1. การตระหนักรู้	3.02	0.35	ดี
2. ความรู้	2.62	0.43	ดี
3. ทักษะ	2.90	0.40	ดี
4. การจัดการ	2.82	0.44	ดี
5. ความปรารถนาในการพัฒนา	2.63	0.50	ดี
6. โดยรวม	2.80	0.32	ดี

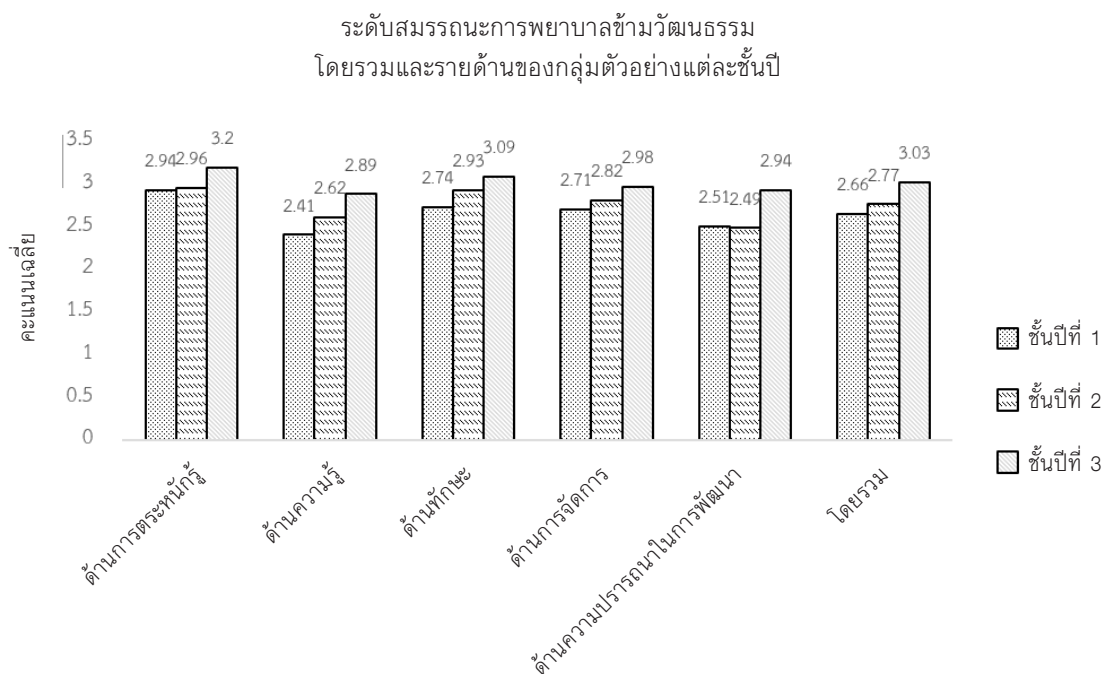
3. ระดับสมรรถนะการพยาบาลข้ามวัฒนธรรมของนักศึกษาพยาบาล

ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาพยาบาลแต่ละชั้นปีมีคะแนนสมรรถนะด้านการพยาบาลข้ามวัฒนธรรมเฉลี่ยต่างกัน โดยนักศึกษาชั้นปีที่ 3 มีคะแนนเฉลี่ยรวมสูงสุด (M=3.03, S.D.=0.50) รองลงมาคือ นักศึกษาชั้นปีที่ 2 และ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ตามลำดับ (M=2.77, S.D.=0.55,

M=2.66, S.D.=0.65 ตามลำดับ) สำหรับคะแนนสมรรถนะด้านการพยาบาลข้ามวัฒนธรรมในแต่ละด้านนั้น พบว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 3 มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่านักศึกษาชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 2 ดังแสดงในตารางที่ 3 นอกจากนี้ข้อมูลจากแผนภูมิที่ 2 จะเห็นว่าคะแนนสมรรถนะด้านการพยาบาลข้ามวัฒนธรรมทั้งโดยรวมและรายด้านมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นแปรผันตามชั้นปีที่เพิ่มขึ้น

ตารางที่ 3 ระดับสมรรถนะการพยาบาลข้ามวัฒนธรรมโดยรวมและรายด้านของกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาแต่ละชั้นปี

สมรรถนะ	ชั้นปีที่ 1			ชั้นปีที่ 2			ชั้นปีที่ 3		
	M	S.D.	ระดับ	M	S.D.	ระดับ	M	S.D.	ระดับ
ด้านการตระหนักรู้	2.94	0.61	ดี	2.96	0.54	ดี	3.20	0.53	ดี
ด้านความรู้	2.41	0.67	พอใช้	2.62	0.57	ดี	2.89	0.51	ดี
ด้านทักษะ	2.74	0.68	ดี	2.93	0.58	ดี	3.09	0.48	ดี
ด้านการจัดการ	2.71	0.61	ดี	2.82	0.49	ดี	2.98	0.49	ดี
ด้านความปรารถนาในการพัฒนา	2.51	0.68	ดี	2.49	0.55	พอใช้	2.94	0.51	ดี
โดยรวม	2.66	0.65	ดี	2.77	0.55	ดี	3.03	0.50	ดี

แผนภูมิที่ 2 ระดับสมรรถนะการพยาบาลข้ามวัฒนธรรมโดยรวมและรายด้านของกลุ่มตัวอย่างแต่ละชั้นปี

■ อภิปรายผล

ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาพยาบาลมีสมรรถนะด้านการพยาบาลข้ามวัฒนธรรมโดยรวมอยู่ในระดับดี แตกต่างกับการศึกษาของ ศิริพันธ์ ศิริพันธ์, ดาริน โตะกานี, และมุสลิม โตะกานี (2552) ที่ศึกษาสมรรถนะทางวัฒนธรรมของนักศึกษาพยาบาลในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้พบว่า สมรรถนะทางวัฒนธรรมโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดการเรียนของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี มีเนื้อหาหลักสูตรที่เน้นการพยาบาลทางวัฒนธรรม โดยมีแนวทางการพัฒนาสมรรถนะทางวัฒนธรรมของนักศึกษาพยาบาลแบบขั้นบันไดและมีวิธีการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลาย เช่น การเตรียมความพร้อมแก่นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 ให้เกิดความเข้าใจวัฒนธรรมของตนเองและบุคคลรอบข้างผ่านโครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในพื้นที่ที่มีความต่างทางวัฒนธรรม โดยให้นักศึกษาได้ใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันกับคนในชุมชนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ทำให้สมรรถนะของนักศึกษาพยาบาลด้านความรู้อยู่ในระดับพอใช้ นักศึกษาชั้นปีที่ 2 เป็นการเพิ่มความรู้เกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีด้านการพยาบาลข้ามวัฒนธรรมผ่านรายวิชาการพยาบาลข้ามวัฒนธรรม ประกอบด้วยการเรียนทฤษฎีในชั้นเรียน และการลงพื้นที่ศึกษาชุมชนที่มีลักษณะเด่นทางวัฒนธรรม เช่น ชุมชนที่มีการอยู่ร่วมกันอย่างเข้าใจระหว่างชาวไทยพุทธและไทยมุสลิม ชุมชนที่มีวิถีการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกับการดำเนินชีวิตของนักศึกษา เช่น ชุมชนชาติพันธุ์ในจังหวัดเชียงราย ชุมชนในเขตจังหวัดชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ชุมชนชาวเกาะ ในพื้นที่จังหวัดกระบี่ เป็นต้น โดยให้นักศึกษาได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในพื้นที่เป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์ และเมื่อนักศึกษาได้เริ่มฝึกปฏิบัติการพยาบาลบนหอผู้ป่วยและชุมชนในช่วงภาคเรียนที่ของชั้นปีที่ 2 และตลอดภาคการศึกษาของชั้นปีที่ 3 และ 4 ก็จะเป็นการเพิ่มความไวทางวัฒนธรรมและทำให้สามารถให้การดูแลพยาบาลผู้ใช้บริการที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมได้ ทำให้สมรรถนะทั้ง 5 ด้าน ของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 อยู่ในระดับดี สอดคล้องกับการศึกษาเรื่องสมรรถนะทางวัฒนธรรมในนักศึกษาพยาบาลของ ซาเกนท์, เซินเล็ค, และ มาร์ทซอลฟ์ (Sargent, Sedlak, & Martsolf, 2004) พบว่า นักศึกษาที่อยู่ในระดับการศึกษาชั้นปีที่ 4 มีสมรรถนะทางวัฒนธรรมที่สูงกว่าชั้นปี 1 เนื่องจากได้ผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายและมีประสบการณ์มากกว่า และสอดคล้องกับการศึกษาของ ปราณีต ส่องวัฒนา (2557) เรื่องการวิจัยทางการพยาบาลข้ามวัฒนธรรม: แนวคิดและประเด็นวิจัยพบว่า การพัฒนาสมรรถนะการพยาบาลทางวัฒนธรรมควร

มีรูปแบบการเรียนการสอนที่หลากหลายและมีความต่อเนื่อง ได้แก่ การกำหนดในเนื้อหาการเรียนการสอนในภาคทฤษฎีและปฏิบัติ การให้ความรู้เกี่ยวกับแนวคิดทางวัฒนธรรม การเพิ่มประสบการณ์ในพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม และการร่วมกันอภิปรายกรณีศึกษาที่มีปัญหาด้านวัฒนธรรม

■ ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อสมรรถนะการพยาบาลข้ามวัฒนธรรมของนักศึกษาพยาบาล
2. ศึกษาระดับสมรรถนะการพยาบาลข้ามวัฒนธรรมของนักศึกษาอย่างต่อเนื่องจนจบการศึกษา และติดตามบัณฑิตภายหลังจากจบการศึกษา เพื่อศึกษาพัฒนาการของนักศึกษา

■ เอกสารอ้างอิง

- ชุดินันท์ จันทรเสนานนท์, ศิริชัย กาญจนวาสิ, และกมลวรรณ ตังถนกันนท์. (2554). สมรรถนะเชิงวัฒนธรรม. *วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 6(1), 2389-2403.
- ปราณีต ส่องวัฒนา. (2557). การวิจัยทางการพยาบาลข้ามวัฒนธรรม: แนวคิดและประเด็นวิจัย. *วารสารสภาการพยาบาล*, 29(4), 5-21.
- ศิริพันธ์ ศิริพันธ์, ดาริน โตะกานี, และ มุสลิม โตะกานี. (2552). สมรรถนะทางวัฒนธรรมของนักศึกษาพยาบาลใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏวราชนครินทร์*, 7(1), 1-11.
- สุดศิริ หิรัญชอุณหะ, ท้ายรัตน์ แสงจันทร์, ประณีต ส่องวัฒนา, และวงจันทร์ เพชรพิเชฐเชียร. (2550). สมรรถนะทางวัฒนธรรมทางการพยาบาล: องค์ความรู้สู่ภาคปฏิบัติ. *วารสารสภาการพยาบาล*, 22(1), 9-27.
- Campinha-Bacote, J. (2002). The process of cultural competence in the delivery of healthcare services: A model of care. *Journal of Transcultural Nursing*, 13(3), 181-184.
- Leininger, M. (1991). *Culture care diversity and universality: A theory of nursing*. New York: National League for Nursing Press.
- Sargent, S. E., Sedlak C. A., & Martsolf. D. S. (2004). Cultural competence among students and faculty. *Nurse Education Today*, 25(3), 214-221.
- Schim, S. M., & Doorenbos, A. Z. (2010). A Three-dimensional Model of Cultural Congruence: Framework for Intervention. *Journal of Social Work in End-of-Life & Palliative Care*. 6(3-4), 256-270.